

Α.-Θέμα Α-9: Για να υπάρχει η κοινωνία είναι αναγκαίο να διατηρούνται ορισμένες σχέσεις, που η ίδια έχει θεωρήσει ως απαραίτητες για τη διατήρηση και την ανάπτυξή της. Σ' αυτές τις σχέσεις σημαντικό ρόλο παίζει και ο άνθρωπος, αφού βρίσκεται σε σχέση αλληλεπίδρασης με την κοινωνία. Οι σχέσεις αυτές καθορίζονται από τους κοινωνικούς θεσμούς. α) να ορίσετε πώς αντιλαμβάνεσθε την έννοια "κοινωνικοί θεσμοί" β) πώς προήλθαν γ) ποιά είδη θεσμών γνωρίζετε και δ) ποιά είναι τα χαρακτηριστικά τους, ώστε να καθορίζουν αυτές τις σχέσεις που προαναφέρθηκαν;.-

Β.-Θέση διαπιστωμένη από το θέμα: Υπαρξη, αναγκαιότητα, διατήρηση, ανάπτυξη σχέσεων ανάμεσα στην κοινωνία και τον άνθρωπο. Σχέση αλληλεπίδρασης αυτών. Οι σχέσεις καθορίζονται από τους κοινωνικούς θεσμούς. Τα ζητούμενα είναι σαφή.

Γ.-Ουσία του περιεχομένου: Μετά τον σχολιασμό της θέσης του θέματος, απαντάμε με τη σειρά στα ερωτήματα που τίθενται από το θέμα.

Δ.-Περιορισμοί του θέματος: Σχολιασμός της θέσης αναγκαίος. Η θέση είναι δεδομένη και δεν αμφισβητείται. Τα ερωτήματα είναι σαφή και χρειάζονται απάντηση ολοκληρωμένη. Ζητείται η απλή αντίληψη του θέματος "κοινωνικοί θεσμοί" και όχι η εξειδικευμένη γνώση αυτού.

Ε.-Ανάπτυξη του θέματος με βάση τον προβληματισμό του: Οι κοινωνικές σχέσεις είναι δυναμικές και διαλεκτικές. Η αλληλεπίδρασή τους είναι αναγκαία (σχέση αλληλεπίδρασης ανθρώπου και κοινωνίας). Οι σχέσεις καθορίζονται από τους κοινωνικούς θεσμούς (οι νόμοι είναι τυπική πράξη των κοινωνικών θεσμών). Οι κοινωνικοί θεσμοί καθορίζονται με την σειρά τους από τους κοινωνικούς κανόνες, δηλαδή το κανονιστικό πρότυπο που καθορίζει την συμπεριφορά των ατόμων απέναντι στην κοινωνία και αντίθετα.

α) κοινωνικός θεσμός είναι ένα σταθερό πλέγμα σχέσεων μεταξύ κοινωνικών ρόλων, ένα σταθερό σύνολο ενεργειών που προσδιορίζονται κοινωνικά και όχι ατομικά, ένα σύνολο από τυποποιημένους τρόπους ατομικής και ομαδικής συμπεριφοράς και δράσης που το σύνολο τους θεωρεί σημαντικούς. Η σταθερότητα των σχέσεων και η τυποποίηση των τρόπων ενέργειας υποδηλώνουν τον εξωατομικό χαρακτήρα του θεσμού. Η ατομική βούληση δεν αρκεί για να καταργήσει ένα θεσμό ή να τον αλλάξει γιατί ρόλο σημαντικό παίζει και η κοινωνία, αφού έχουμε αλληλεπίδραση στις σχέσεις που καθορίζουν οι κοινωνικοί θεσμοί.

β) οι κοινωνικοί θεσμοί προήλθαν από την ανάγκη καθιέρωσης των κοινωνικών εκδηλώσεων του ατόμου μέσα στην κοινωνία. Έτσι η τυποποίηση αυτών των εκδηλώσεων, μετά από μια διαδικασία επανάληψης κάποιας σημαντικής ή μη πράξης, αποτέλεσε την θεσμοθέτηση, τυπική έκφραση της οποίας είναι ο νόμος. Η απλή επανάληψη των κοινωνικών εκδηλώσεων, χωρίς τυπική διαδικασία είναι η θεσμοποίηση που προηγείται πάντα της θεσμοθέτησης.

γ) ανάλογα με το τι προσδιορίζει ένας θεσμός, είτε με θεσμοποίηση είτε με θεσμοθέτηση, διακρίνονται σε τυπικό ή άτυπο, χαλαρό ή αυστηρό. Ανάλογα με αυτό που επιδιώκουν ή σχετικά με τον τρόπο που λειτουργούν οι θεσμοί διακρίνονται σε πολύ σκοπούς, ολιγόσκοπούς ή μονόσκοπούς (ή πολυλειτουργικούς, ολιγολειτουργικούς και μονολειτουργικούς). Ανάλογα τώρα με το ποιές πράξεις προσδιορίζουν οι θεσμοί διακρίνονται σε: πολιτειακούς, οικονομικούς, οικογενειακούς, θρησκευτικούς, πολιτικούς, οικονομικούς, κοινωνικών εκδηλώσεων κ.ά. (εδώ μπορούν να αναφερθούν και σχετικά παραδείγματα ανάλογα με κάθε είδος).

δ) τα χαρακτηριστικά κάποιου θεσμού, μετά από μια τυποποίηση κοινωνικής εκδήλωσης, είναι: σχήμα αναφοράς, δηλ. η μη αποδοχή μεταβολών ενός θεσμού από τη μεριά του ανθρώπου-μηχανισμός διατήρησης, δηλ. στήριξη του θεσμού με νομοθετικές ή θεσμικές διαδικασίες κυρίως στις οργανωμένες κοινωνίες-ειρηνική συνύπαρξη, δηλ. η σταθερότητα ενός θεσμού κρίνεται πάντα σε σχέση με τις προϋποθέσεις που υπάρχουν για την σχέση ανάμεσα στο άτομο και την κοινωνία (κράτος)-εξυπηρέτηση του ανθρώπου-εξελικτική των θεσμικών μορφών, δηλ. η σταθερότητα ή μετασχηματισμός ανάλογα με τις κοινωνικές συνθήκες που υπάρχουν σε μια κοινωνία (κράτος).

ΣΤ.-Χρησιμοποίηση βοηθημάτων με προκαθορισμένα πρότυπα: Κοινωνικοί θεσμοί-Νόμοι και δίκαιο-Άνθρωπος και κοινωνία-Κοινωνικές σχέσεις-κ.ά.

Ζ.-Κοινωνιολογικό πρόβλημα: Κοινωνικοί θεσμοί.

Η.-Βιβλιογραφία σελίδας: Κοινωνιολογία, Γ: Λυκείου, ΟΕΔΒ-Θεμέλιο στην έκθεση ιδεών, τόμος 2ος, λήμμα "Κοινωνικοί θεσμοί".-Χρηστικό λεξικό Κοινωνιολογίας,

Δ.Γ. Τσαούση-Σύνταγμα Κοινωνικοπολιτικό λεξικό, Σύγχρονη εποχή, Αθήνα.-

Γιώργος Κρικώνας-Φιλολόγος-1985